N^ER 4.

# KORRESPONDENT
## WARSZAWSKI Y ZAGRANICZNY.

*Z WARSZAWY DNIA 14. STYCZNIA R. 1797. w SOBOTĘ.*

## PUBLICANDUM.

Seine Königliche Majestaet von Preussen, Unser Allergnädigster Herr, haben wegen der am 28 December v. J. erfolgten tödlichen Hintritts, S. Königl. Hoheit des Prinzen Friedrich Ludwig Carl von Preussen, eine von 30. Decbr v. J. angehende Dreymonatliche allgemeine Landes-Trauer werordnet, welche von allerhöchst Dero saemtlichen vasallen und Beamten, die ersten 6. wochen mit tiefen, die übrige zeit aber mit gewoehnlichen Trauer-Kleidern getragen werden wird. So wie nun während des zeitraums der tiefen Trauer alle Musik, Tanz, und sonstige öffentliche Lustbarkeiten, auf 3. wochen ausgesetzt bleiben, auch 3. wochen lang jede Mittags Stunde mit allen Glokken gelaeutet wird, so wird auch erwartet, dass alle Adliche Einsassen hiesiger Provinz in Theilnahme an diesen das Königliche haus betroffenen Ungliksfall, durch Anlegung der Trauer bezeigen werden, welche die ersten 6. wochen in gewochnlichen schwarzen Kleidern mit Frangen, angelaufenen Degen und Schnallen, die übrige zeit hingegen mit spitzen,

Jego Królewska Mość Pruska, Pan Nasz Naymiłościwszy z powodu zeyścia z tego swiata, Nayiaśnieyszego Królewicza Pruskiego Fryderyka Ludwika Karola, pod dniem 28. Grudnia Roku przeszłego, nakazała od dnia 30. Grudnia Roku przeszłego zaczynaiącą się trzech Miesięczną powszechną Kraiową Żałobę, która od wszystkich J. K. Mci Wazalów i Urzędników pierwsze 6. tygodni w grubey, a pozostałe w cienkiey zwyczayney Załobie odbytą bydź ma. Wciągu tey grubey Załoby wszelka Muzyka, Tańce i inne publiczne rozrywki przez Tygodni trzy, zawieszone będą i również przez Tygodni trzy o Południowey godzinie wszystkie Dzwony słyszeć się dadzą, zatym spodziewa się, iż Obywatele Szlachta tuteyszey Prowincyi równy udział z tym Domowi Królewskiemu zdarzonym nieszęściu okazać zechcą, przez noszenie teyże Załoby, która pierwsze 6. Niedziel w zwyczaynych czarnych Sukniach z Frenzlami przy Szpadzie szmelcowaney i Sprzączkach takichże, a pozostałe 6. Niedziel przy Koronkach, zwyczaynych Sprzączkach i Szpa-

ordinairen schnallen, und Degen getragen wird — Warschau den 12. Januar 1797.

Königliche Süedpreus: Krieges und Domainen Kammer.

dzie odbytą bydź ma. w Warszawie dnia 12. Stycznia 1797.

J. K. Mci Prufs Południowych Woyſkowa i Ekonomiczna Kamera.

z *Wiednia d. 27. Grudnia.*

Wczoray w nocy z dnia 25. na 26. areſztowano tu 6. Officerów znaczney rangi od iednego z tuteyszych korpusów. Warta dość mocna powyciągała ich z łóżek, powſadzała do poiazdów, i zawiezła do więzienia, gdzie zaraz zoſtali porozłączani, i wdziano im kaydany. Sąd Kryminalny iuż ieſt wyznaczony, który niezważaiąc na dzień uroczyſtego święta, odbył wczoray pierwſzą ſeſſyą. Nie można dotąd wiedzieć, iakie ieſt ich przeſtępſtwo, lecz po ſpoſobie areſztowania domyśleć się można, że coś wielkiego być musiało, przecież wkrótce ſpodziewamy się, iż rzecz ta odkrytą zoſtanie.

Z Włoch żadney nie odbieramy wiadomości o woyſku naſzym, tylko że ſię ſpokoynie zachowuie po tey ſtronie *Brenty.* — W Marcu ma przyiść 50,000. ludzi z Węgier, z których 20,000. iuż wyexercytowanego zaraz użyte będą, a zaś pozoſtałe 30,000. do Maia dla exercytowania zatrzymane zoſtaną. — Mówią, że w Styczniu naſtanie wielki werbunek w Xięſtwie *Auſtryackim.* Dnia 22. t. m. przybył tu Kuryer z Obozu Arcy-Xięcia *Karola*, który przywiózł z ſobą Plany do dalſzych operacyi ſłużyć maiące.

Względem przyiaźni Dworu Petersburſkiego różnie tu mówią; Jedni domyślaią ſię, że 60,000. woyſka Roſſyiſkiego weydzie w żołd naſz, podług obietnicy zeſzłey Imperatorowey, drudzy utrzymuią, że nowy Imperator, upewnił Dwór o ſzczerey ſwoiey przyiaźni, ale że woyſka dać nie może. Hrabia *Wurmbrand* bywſzy Preſes Gubernii w *Klagenfurth* nominowanym zoſtał na mieysce *Margelika* do Galicyi. — Oprócz Generała *Colli*, poiechało wielu ieszcze innych Officerów naszych do woyſka Papiezkiego.

z *Londynu d. 12. Grudnia.*

Dnia 7. t. m. Miaſto *Dublin* w okropnym ponurzyło się zamięſzaniu. Za przybyciem okrętow kompanii Indyiſkiey do *Corckhaven*, rozeſzła się wiadomość o pokazaniu się przy brzegach Irlandyi 60. okrętów Francuzkich. Wyſłano iak nayſpieſzniey do Prezydenta *Corke*, który natychmiaſt wyſłał kuryera extra-ordynaryinego do vice Króla, a ten złożył nadzwyczayną radę. W iednym momencie dziedzińce zamkowe i ulice napełniły się ludzmi czerwono ubranemi. Garnizon i korpuſy woluntaryuſzów udały się na ſwoie ſtanowiſka, dla ſtawienia się, gdzie ich wołało niebeśpieczeńſtwo.

Liſty przywiezione z *Lizbony* przez fregatę *Emeraude* donoſzą o gwałtowney insurekcyi w *Santa-Fé* i na

wielu innych mieyſcach *Ameryki Południowey*. Już kilka tysięcy ofiar poległo w różnych ſpotkaniach między inſurgentami i woyſkiem regularnym. Liczba pierwſzych codziennie się powiękſza. Vice-Król uznał za rzecz powinną wyſłać do Europy z prozbą o posiłki.

Wiadomości odebrane z *Przylądka dobrey Nadziei* niewięcey ſą pomyślne. Woyſka naſze ściągać się muſzą o 130. mil dla wsparcia *Oraniſtow* naszych przyiacioł, przeciwko *Gallo-Batawom*, którzy tam iak naywiękſze zgromadzili siły.

*z Londynu d. 15. Grudnia.*

Dnia 12. t. m. czytano w Parlamencie pismo J. K. Mci W. B. donoſzące o wypowiedzeniu woyny Dworowi *Hiszpańſkiemu*, w naſtępuiącey oſnowie:

„J. K. Mość W. B. uwiadomia Parlamet, iż pomimo naywiękſzego usiłowania i pracy, pomimo remonſtracyi przyiacielſkich czynionych na wyprowadzenie z błędu *Huszpanii*, pomimo nayſkutecznieyszych ſposobów, których używał dla uniknienia woyny, uniknąć iey przecież nie mógł, gdyż Król Jmć *Hiszpańſki* uporczywie w rozpoczęciu oney utrzymuie się. Król Jmć W. B. nie mógł przez żadne negocyacye ukończyć woynę niſzczącą całą Europę, ani też mógł zezwolić na kondycye przeciwne powadze jego Korony i ſzczęśliwości ludu, przeto zakłada nadzieie ſwoie *w obronie Boſkiey Opatrzności*, niemniey w ſtałości i czynności Parlamentu, iż mu zechcą podać rękę do zwyciężenia nieſprawiedliwych zamachów nieprzyiacielſkich, i do okazania całey Europie niewyczerpanych źródeł i dzielności naſzego Narodu.”

Po przeczytaniu, wniółł P. *Dundas*, ażeby Adres z podziękowaniem był do Króla poſłany. P. *Fox* czynił niektóre uwagi nad poſtępkami Miniſtra w okolicznościach teraźnieyſzey woyny, ale gdy względem Adreſſu żadney niezarzucał trudności, przeto Adres ten iednomyślnością przyiętym zoſtał.

Dnia 14. t. m. przyniółł P. *Fox* wyraźny projekt formalnego oſkarzenia Miniſtra, lecz takowy większością 122. głosów odrzuconym zoſtał. — Mówią tu powſzechnie, że Margrabia *Del Campo* Poſeł Króla Katolickiego w *Paryżu*, okazał Dyrektoryatowi i Poſłowi dworu naſzego pełnomocnictwo, przez które upoważnionym ieſt od Dworu ſwego do wchodzenia w wſzelkie układy zmierzaiące do powſzechney *Pacyfikacyi*.

*Deklaracya Woyny z ſtrony W. Brytanii, Dworowi Hiſzpańſkiemu: podana.*

„Widoczne poſtępki nieprzyiacielſkie Dworu Hieſzpańſkiego, gwałt zrządzony przez floty i woyſka tego Narodu na oſobach i maiątku poddanych J. K. Mci W. B. publiczne wypowiedzenie Woyny, żadney niemaiąc do tego ſprawiedliwey przyczyny, przymuſiły J. K. Mość W. Brytanii do użycia ſkutecznych środków na odparcie zrządzonych gwałtów i bronienie honoru ſwey Korony, *iako też* Praw i intereſsu Jego ludu.

„ Dla właſney ſwey powagi winien ieſt J. K. Mość objaśnić powody, które były przyczyną do przedſięwzięcia nieprzyiacielſkich kroków przeciwko Hiſzpanii, ażeby iaſne i ſłuſzne iego poſtępki fałſzywym iakim zarzutem zaćmione nie zoſtały. Do czego ułatwia mu drogę ſama Hiſzpańſka Deklaracya, gdyż iaſno poznać można, iż wſzyſtkie w niey wymienione urazy, ſą tylko ſkutkiem intrygi i chytrości nieprzyiacielſkiey.

„ Naypierwſzy zarzut Dworu Hiſzpańſkiego względem poſtępku Admirała naſzego w *Tulonie*, ieſt tak dziwnie wynaleziony, iż trudno nawet na niego odpowiedzieć. Gdy dwa Mocarſtwa wſpólnie prowadzą woynę, a gdy okoliczność wydarzy, że iedno z nich część floty ſwoiey oddać muſi nieprzyiacielowi, czyliż nie ieſt obowiązkiem przyiacielſkiego Admirała, widząc że część ta iuż przyiacielowi ſłużyć nie może, ſpalić ią i zatopić, a niżeli oddać ſwemu przeciwnikowi, i przez źle zrozumianą przyiaźń, wzmocnić ſiłę iego?

„ Dalſze zarzuty Dworu Hiſzpańſkiego zawieraią, iż Woyſko i Officerowie iego w niektórych wyprawach naſzych użyci niebyli. Lecz to ieſt bardzo rzeczą widoczną, że gdy iedna z połączonych Armiow zamiar iakiś bez pomocy drugiey uſkutecznić może, tedy przedſięwzięcie to i uſkutecznienie onego, niepowinno ani przyiaźni, ani wzaiemnego nadwerężać zaufania.

*z Paryża d. 23. Grudnia.*

Dnia wczorayszego w południe wyiechał ztąd Lord *Malmesbury* z całym swoim dworem. Spodziewał on się dłużey u nas zabawić, ponieważ naiął lożę w teatrze na puł roku, i zakupił mebiów za 15000. liwrów. Za ofiarowaną sobie Eſkortę aż do *Calais*, podziękował, mówiąc: Iż gdy lud Francuzki pragnie pokoiu, a on przybył dla zrobienia iego, nie przewiduie przeto żadnego dla siebie niebeśpieczeńſtwa. Wszelako dwór Lorda dla wszelkiego przypadku uzbroił się w podróż. — Policya oſtrzeżona zoſtała, iż w Paryżu ułożone było przygotowanie do poruszenia ludu w celu przynaglenia Rządu do zrobienia pokoiu. Do tego planu należeć miał Lord *Malmesbury*, przed którego domem miały się zgromadzić kupy Malkontentów, i wraz z Lordem iść do Ciała Prawodawczego, i na imie ludu dopominać się o zawarcie pokoiu. Ten zamach nie udał się Lordowi; Rząd bowiem pragnąc pokoiu, zapobiega obcey intrydze, która przez zamieszanie spokoyności, mogłaby go przyniewolić do przeciwnego dobru publicznemu poſtępku.

Pismo pod tytułem *Redaktora*, mówi co naſtępuie: = Flotta *Breſteńſka* przy pomyślnym wietrze, wyszła pod żagle, i złączyła się dnia 11. t. m. z Flottą Adm: *Richeri*, znanego Anglikom z biegłości swoiey, którey niemałe dał im dowody w uniknieniu naſtawionych na niego sideł w pierwszey iego wyprawie. Natężenie ciekawości publiczney tym ieſt większe, iż zważaiąc troſkliwość Rządu w opatrzeniu tey Flotty, w

zesłaniu do niey Ministra, w wyznaczeniu znakomitych wodzów, i inne dzielne użyte środki, to wszystko zdaie się walne iakieś obiecywać zdarzenia.

*Dn a 25. Grudnia.*

Przeznaczenie Flotty Brestenskiey przestało iuż być taiemnicą. General *Hoche* w proklamacyi swoiey do woyska ogłosił, iż zamiarem iego iest wtargnienie do *Irlandyi.* Wiadoma iest siła tey Flotty; podzielona zaś będzie na trzy Eskadry: pierwsza formować będzie przednią straż pod dowodztwem Admirała *Richeri.* Druga środek pod przewodnictwem Obyw: *Morard de Galles*, trzecia tylną straż pod kommendą kontra Admirała *Nielly.* Woyska lądowe wynoszące przeszło 25,000. ludzi, zostawać będą pod kommendą Generała *Hoche.*

Nieprawdzi się wiadomość z Hollandyi o odwołaniu Flotylli naszey w *Dunkierce*; zostaie ona owszem w gotowości do wyiścia pod żagle pod kommendą Obyw: *Musquin*; opatrzona iest w znaczny zapas wszelkiego rodzaiu ammunicyi, i ściągaią się do niey codziennie różne bataliony z okolic Paryża.

Przybył tu w tych dniach kuryer prosto z *Wiednia.* Pogłoska, iż Rząd nasz zerwał przyiaźń z Stanami *Amerykańskiemi*, iest falszywa, a *Pinkney* dla swoiey tylko osoby przyiętym nie został.

Król *Neapolitański* przez przyiaźń dla Króla *Hiszpańskiego*, i szacunek dla Gen: *Buonaparte*, wszystkich używa sposobów, ażeby Rzpitą *Wenecką* do związku z nami nakłonił.

Obyw: *Kirch* prezentuiąc nowo uformowaną Gwardyą Dyrektoryatowi, miał mowę, na którą Prezydent Ob: *Barras*, nastepuiącą dał odpowiedź: Póki byliście przy armiach Rzpltey, walczył z wami nieprzyiaciel otwarcie; ale teraz nieprzyiaciele naszego Narodu rozpoczną z wami nikczemny, ale nader zdradziecki woiowania sposób. Będą się oni w różne przemieniać kształty, dla łatwieyszego was uwiedzenia; wkradać się będą do serc, zgłębiać taiemnie dusz waszych, i z słabości młodego wieku korzystać, ale niczym nieprzerwana ostrożność wasza zastawiać się będzie od tych zwodniczych sideł puklerzem cnoty Republikanckiey, a zwyczaynym woysk naszych męstwem, wszystkie te przeszkody pokona.

Obywatel *Paradis* obrany został Prezydentem Rady *Starszych*, a Obywatel *Jean de Brie* Prezydentem Rady 500. — Podług Konstytucyi oddalą się wkrótce z Rady *Starszych*, 83. Członki, z Rady zaś 500. oddali się Członków 166. na których mieysce nowo obrani przybędą. — Dyrektoryat wysłał poselstwo do Rady 500, z doniesieniem, że wiadomość którą Gazeta z *Filadelfii* o Powstaniu na Wyspie St. *Domingo* przeciw Rządowi naszemu rozgłosiła, iest zupełnie fałszywą, gdyż Obywatel *Perroult* Kommissarz Rządowy, który ztamtąd we cztery tygodnie po mniemanym powstaniu wyiechał, przybył tu osobiście, i uwiadomił nas że nayweiksza tam panuie spokoyność i ukon-

tentowanie. — Obywatel *Camus* podał Plan, na Sessyi Rady 500. do łatwego zebrania summy potrzebney na cztery pierwsze Miesiące zbliżaiącey się Kampanii, równie na resztę potrzebnych wydatków. Gazeta *Redaktor* mówi o woysku naszym we Włoszech; „ Zemściliśmy się nad Austryakami, długo zapewne pamiętać będą Batalie pod *Riwoli* i *Ranco*, i nieprędko przyidzie im ochota uwolnić Mantuę. Powrócą wkrótce woyska nasze do Trydentu; wszystko iuż iest w gotowości do generalnego attaku, cała nasza armia wkrótce ruszy do marszu. Obywatel *Buonaparte* obdarzony iest tą wyższością geniuszu, który umie wszystko poruszyć, wszystko ożywić, i wszystkiego dokazać.

*Wypis z Redaktora d. 22. Grudnia.*

Lord *Malmesbury* dopominał się z nadętością wyszczególnienia zasad nadgród, a tym czasem oświadczenie jego poprzednikowi podane, względem przyięcia negocyacyi o wzaiemne restytucye, czyniło oczewiście tę propozycyą nic nieznaczącą i błahą. Mniey potym przydawał wagi wyszczególnieniu stosunku tych zasad, dla tego zapewne, iż jego wysłanie nie rozciągało się tak daleko, tylko dla kształtu. Noty, które w tey mierze podawał, a których nawet nie raczył podpisać, miały w powszechności styl tak oboiętny, iako grunt ich propozycyi był rozkazuiący.

W ten czas właśnie gdy większa część Mocarstw koalicyinych uznała nasze prawo do nadgród, gdy nam ie zaręczyła przez uroczyste Traktaty, i potwierdziła ich dopełnieniem; w ten czas *Anglia* utrzymuie, iż powinniśmy iey powrócić w całości i bez żadney excepcyi całkowite nasze zdobycze, a nawet wymaga odstąpienia dobrowolnie nam uczynionych, gdy tym czasem ona chce się przy całości swoich utrzymać. W ten czas gdy też Mocarstwa przez nasze wdanie się, potwierdziły niepodległość Rzpltey *Batawcw*, którzy stateczną dla naszey sprawy wiernością, wywdzięczaią się za wzięty przez nas bronienia ich obowiązek; proponuie nam pomimo uznania Europy, oddać ich pod Rząd *Stadhudera!* Żąda nieodzownie przyłączyć do swoich krajów sławne swey zdrady pamiątki! a my nie mamyż zachować naszey chwały świadectwa? Niepewne z swoiey natury possessye, złą wiarą nabyte, chciałaby uczynić tak świętemi, iak są te, które nam zaręczyła nasza odwaga i wola ludu.

Mówi o *wadze polityczney*; gdy przez nieumiarkowane i niesłychane przyswoienie Osad obydwom światom wydartych, proponuie sobie odiąć innym Narodom wszystkie podpory handlu morskiego, oraz przez wczesne zniszczenie Marynarstwa *Hiszpańskiego* i *Francuzkiego*, przywłaszczyć panowanie nad *Oceanem*, i handel całey Europy! Ona na koniec przysposobiała wzmocnienie trzech iuż i tak nadto ogromnych na lądzie Mocarstw, a podług niey, sama tylko *Francya*, w pośrzód swoich tryumfów, utracić ma do tey szali prawo. Jeżeli to iest, to tak za-

chwalone nadgród syſtema, trzeba przyznać, iż ieſt całe nowe, albo też iż dla ozdobienia koſztem naſzym czczego poſelſtwa, ſzlachetny ten Miniſter chciał wznowić baykę *Lwa o podziale łupu*. W tym przypadku nie wieleby zyſkał na przyſtoſowaniu, i żart ten prędzeyby przyſtał naſzym woiownikom, niżeli tym wyſpiarzom, opuſzczaiącym zawſze obronę Prowincyi, które ich pycha chciałaby dziś wydrzeć naſzey odwadze i naſzey ſzczerości.

Gdy naſze woyſka rządzą *Włochami*, grożą *Auſtryi* w oſtatnim iey siły zebraniu, zaſtępuią *Belgium* zawarowane linią ogromney neutralności, i Stany Duchowne aż do *Renu*, gdy za tą rzeką maią w ſwym ręku klucze do Niemiec, i przez niſzczące oblężenia, trzymaią na wodzy całe siły *Auſtryi*; gdy nakoniec tak daleko poſunęły i pomnożyły naſze granice i naſze ſpoſoby, iż *Auſtrya* w nowych ſwoich wyprawach, innych ſzukać nie może zyſków, iak puſtoſzenia właſnego kraiu, palenia i burzenia właſnych fortec; w ten czas chce ażebyśmy chwieiącemu się nieprzyiacielowi oddali razem naſze obronne ſpoſoby, i wſzyſtkie czteroletnich prac i tryumfów naſzych korzyści! Czegożby więcey wymagano, gdyby też ſame woyſka zbite i rozproſzone, przywiodły nas do wątpliwey właſnych granic obrony. Skazawſzy nas na hańbę ſakryfikowania iey zemście Narodów, złączonych z nami wzaiemnie poprzysiężonemi związkami, wymagałaby za pewne ofiary z właſney naſzey niepodległości. Ale *Francuzi*, którzy tyle pokonali ią razy, którzy się przez uroczyſte zobowiązali ſoiuſze, wſtrzymywać zuchwałe ich żądze, nie dadzą się do tego ſtopnia poniżyć. Swiadczy Hiſtorya, i dowiedzie tego przyſzłość, iż prędzey lub później Mocarſtwo oparte na produktach ſwey ziemi, na ſwoiey ludności, na dzielności woyſk ſwoich, upokorzy siłę na ſamych tylko zaſadzoną okrętach. *Francuzi* chcą pokoiu, ale pokoiu ſprawiedliwego; Rząd ich niezaniedbał żadnemu Mocarſtwu podawać śrzodków przyzwoitych do przyspieſzenia onego, a podawał ie na zaſadach moderacyi i ſzczerości, nadto oczewiście przeciwnych zdradzieckim i dumnym Miniſtra *Angielſkiego* propozycyom. Chęć, którą okazuie do dalſzego traktowania, ieżeli *Anglia* ſkłoni się do znośnieyſzych propozycyi, niewątpliwie dowodzi żądanie iego przyłożenia się podług ſwoiey możności do przyiaznego zbliżenia się dwóch Narodów.

*z Hagi dnia 27. Grudnia.*

Oczekuiemy w tym tygodniu na woyſko Francuzkie, które w naſzym żołdzie zoſtaie. Generał *Bournonville*, który przez nieiaki czas armią *Sambry* i *Mozy* kommenderował, obeymuie znowu kommendę nad armią północną. Główna iego kwatera przeniesioną będzie do *Utrechtu*. Generał *Morreau* kommenderować będzie teraz armią *Sambry* i *Mozy*, a Generał *Deſsaix* armią *Renu* i *Mozelli*. Ale gdy armie te razem czynić

będą, General *Morreau* obydwoma kommenderować będzie. Hrabia *Styryum* i Officer Batawſki *Lynden*, iako też i Dama, o którey uwolnieniu donoszono, zoſtaią dotąd w więzieniu w *Arnheim*; Proces ich ieszcze nie ieſt ſkończony, Sąd kryminalny *Geldryi* ciągle zatrudnia się examinowaniem poſtępków rewolucyinych, o które rzeczeni aresztanci są oſkarżeni. — Oczekuiemy tu codziennie powrotu Posła Szwedzkiego Hrabiego *Löwenhielm.* — Wolno iuż ieſt przy pogrzebach używać dzwonów. — Podano wiele Suplik do Rządu, dopraszaiąc się, ażeby iak naysurowsze Inkwizycye i różne inne środki użyte były, dla roztrząśnienia przyczyn, dla których Flotta Admirała *Lucas* tak podłym sposobem poddała się.

Bardzo wielu obywateli Batawſkich podało Noty, dopraszaiąc się, ażeby wyznaczona Kommiſsya do rozsądzenia Miniſtrów, i Regenta dawnieyszego, publikowała czynności swoie, i wyiawiła, czyli rzeczone osoby są winne, czyli nie. — Ponieważ pora roku oddaliła Flotte Angielſką, która Porty nasze blokowała, więc okręty nasze uſkutecznią dawno porządany plan, to ieſt złączą się z Flottą w *Texel* będącą.

*Od niżſzego Renu d. 23. Grudnia.*

Neutralność Miaſta *Newied* iuż ieſt zgwałconą, gdyż Francuzi wzmocnili Garnizon ſwóy w ſzańcu moſtowym. Kommunikacya przez *Ren* pod rzeczonym Miaſtem ieſt zupełnie przerwana. Przeszło trzydzieſtu Kommiſſarzy przy armii *Sambry* i *Mozy* będących, oddalono od urzędu.

*z Obozu Auſtryackiego z pod Kehl dnia 22. Grudnia.*

Poſłano Pana *Sorgenthal* Kapitana Korpusu Inżenierów do Generała *Moreau* do *Strażburga* z oznaymieniem, że ieżeli Fortecy *Kehl* niepoddą, *Strażburg* ſpalonym będzie, bateryе do uſkutecznienia tego zamiaru iuż są gotowe i tey nocy pozaciągaią na nie haubice.

*z Menheimu d. 23. Grudnia.*

Od czasu oddalenia ſię ztąd Francuzów, zupełna tu panuie ſpokoyność, ale ta ieſt dla nas nieznośna, gdyż w położeniu naszym między dwóma ſtronami, traciemy kommunikacyą między wyższym i niższym Renem. Oddział Huzarów *Eſterhazego*, ſtoi w niższey części Miaſta; pikieta Francuzka która ſię tu równie znayduie, zaymuie ieden dom na Ulicy *Renu*.

Woyſka Republikanów rozciągaią ſię coraz bardzey po nad rzeką *Wupper*; Nie oddalaią ſię przecież ku górom, ale wzmacniaią poſterunki ſwoie w *Huckeſwagen*, *Lonnep*, *Rondorf* &c. — Mówią że armia Francuzka ma ſię zupełnie cofnąć po za *Ren*, a Dywizya *Lefebra* przeyiść na prawą ſtronę tey rzeki.

Poczta Kolońſka wróciła tu znowu do ſwoiey regularności.

*z Bruxelli dnia 20. Grudnia.*

Kommiſſarz Rządowy Obyw: *Bouteville* oſtrzegł Obyw: *Virrion* Szeffa Narodowych *Gendarmow*, że Malkontenci w *Belgium* zebrali 6,000 broni i ammunicyi, do zrobienia generalney kontrarewolucyi.

DODATEK

Nᵘᵐ 4.

# DODATEK DO KORRESPONDENTA WARSZAWSKIEGO Y ZAGRANICZNEGO.

z Warszawy dnia 14. Stycznia Roku 1797. w Sobotę.

*z Frankfortu d. 27. Grudnia.*

Podług listów z *Offenburga* dzień 20. t. m. był bardzo nieszczęśliwy dla *Austryakow*, którzy stracili nader wielką liczbę ludzi, i niedopiąwszy swego zamiaru, odepchnięci zostali. Co było przyczyną do tego strasznego nieszczęścia, dotąd wiedzieć nie można. Wiary godne doniesienia mówią, że *Austryacy* w ciągu 4ch niedziel tyle ludzi pod *Kehl* utracili, ileby ich przez naywiększy szturm niezginęło. General *Vega* odebrał roz kaz, aby iak nayprędzey z oddziałem artylleryi z *Moguncyi* pod *Kehl* przybywał. Przeniesienie główney kwatery *G.* L. *Vernek* z *Auchenburga* do *Diez* iest odłożone do późnieyszego czasu, przyczyną tego ma być, że Xiąże Karol nieprzyiął zawieszenia broni nad niższym *Renem*, które *Francuzi* proponowali, przeto domyślać się trzeba, że pomimo ustawicznego biegania kuryerów, przecież armistycyum nieprzyidzie do skutku. Mówią, że General *Nauendorf* poiedzie do armii *Włoskiey*.

*z Offenburga d. 25. Grudnia.*

Już trzecią parallelę pod *Kehl* otworzyli Austryacy. Francuzi strzelaią często z swoich fortyfikacyi dla przeszkadzania naszym robotnikom. — Arcy Xiąże *Karol* iest bardzo czynnym, wstaie co dzień o 4. godzinie z rana i zatrudnia się różnemi woyskowemi czynnościami bez przestanku wraz z Generałem *Schmidt*, który iest zawsze przy nim. Co dzień bywa na nowo zbudowaney drewnianey Wieży, w którey izba z piecem znayduie się, i ztamtąd zapatruie się na pośpiech robotników. — Francuzi proponowali iuż kilka razy zawieszenie broni, lecz to przyięte być niemoże, gdyż żądaią aby szańce pod *Kehl* i *Huningen* przy rozpoczęciu kampanii do nich należały.

*z Strasburga d. 22. Grudnia.*

Austryacy niezważaiąc ani na przykrą porę roku, ani na mężny odpór, kontynuią oblężenie *Kehl*. Dnia 18. ku wieczorowi dali ognia zarazem z 30 armat na mały nasz posterunek, stoiący we wsi *Kehl* przy Kaplicy, i przymusili go do cofnienia się o 50. kroków. Gen: *Dessaix*, który po Generale *St Cyr* kommendę obiął, zbliżył się onegday tak mo-

cno do fortyfikacyow *Austryackich*, że kula karabinowa zraniła Adjutantowi jego Ob: *Rapp* kolano. — Szef Brygady Ob: *Place* iadąc z Generałem *Suzanne*, raniony został od roztrzaskaney haubicy. — Nowina, że Generałowie *Ferino*, *St Cyr*, *Delmas* i Kommissarz *Hausmann* są aresztowani, iest zupełnie fałszywa.

*z Petersburga d. 21. Grudnia.*

Hrabia *Kurakin* Podkanclerzy Koronny otrzymał od Imperatora Order Sgo *Jędrzeia* i pałac, który od Graffa *Markowa* za 100,000. Rubli był kupiony. — Spodziewaią się tu, że W. Xiężniczka *Alexandra Pawłowna* wkrótce za mąż póydzie. — Prezydent Kollegium Woiennego Hrabia *Sołtyków* pisał do Generała Majora *Zorycza* z uwiadomieniem, że Imperator nominował go Szefem Pułku Huzarskiego, i rozkazał, aby do Petersburga przyiechał. — Sześćdziesiąt tysięcy rekrutów, ktorzy na wzmocnienie armii Austryackiey przeznaczone byli, iuż są rozpuszczeni, i powracaią do swych domów.

*z Konstantynopola d. 1. Grud:*

Przybyło tu znowu kilka kompanii Francuzkich Artyllerystów i rzemieślników, ktorzy tak, iak i pierwsi, udali się do Ludwisarni i Fabryk zbroiowych. Nowa forma armat, iakich ieszcze Turcy nigdy nie używali, zadziwia ich mocno, i wzbudza chęć nauczenia się Europeyskich umieiętności, do których z wielką pilnością przykładaią się. Założone fabryki Sukien, Papierów, i innych rzeczy polepszaią się co dzień widocznie. Sołtan widząc, że naypierwszą szczęśliwością każdego kraiu iest przemysł i handel, wielkiego dokłada starania do powiększenia tych dwoch obiektów; w tym celu proteguie bardzo tych, co starannośći swoiey i dowcipu daią dowody. Kazał wystawić bank assekuracyów, i wybudować wiele małych okrętów kupieckich, przez co wielką obfitość towarów Europeyskich mamy w portach naszych. Wielu Kupców z Europy, a mianowicie z Hiszpanii pozakładali w kraiach naszych domy handlowe, i pozyskali Przywileie zwyczayne Kupcom innych narodów.

*z Włoch dnia 18. Grudnia.*

Minister Dworu Hiszpańskiego w *Rzymie* Hrabia *Azara*, po oddaniu pisma, od Króla swego Oycu S. w którym mówi że nie ma czasu mięszać się do Interessów doczesnych Dworu Rzymskiego, wyiechał z Rzymu do Florencyi. — Gdy nadto długo daremne czynili Francuzi usiłowania do ogłodzenia *Mantui*, przeto odmienili swóy plan, podług którego nie głodem lecz bombardowaniem i gwałtownym szturmem zaczynaią do poddania się przynaglać. — General *Buonaparte* wydał rozkaz ażeby Gwardya Narodowa Medyolańska złączyła się z armią Francuzką i wraz z nią pomaszerowała pod *Mantuę*. — Dnia 14. t. m. wyszło z *Genui* do Obozu pod *Mantuą* 80. ludzi do marynarki Francuzkiey należących, dla zbudowania na iezioрze otaczaiącym tę Fortecę barków Kanonierskich.

*Kontynuacya Konstytucyi Bonońskiey.*
ROZDZIAŁ II.
*Stan Polityczny Obywatelów.*

*5to.* Każdy Człowiek urodzony i mięszkaiący w Kraiu Rzpltey, maiący lat 21, iest Obywatelem Bonońskim. Syn Obywatela choć przypadkiem gdzie indziey zrodzony, należy do Oyczyzny swoich Rodziców,— *6to.* Jest także Obywatelem Bonońskim każdy Cudzoziemiec prawnie przypuszczony do Obywatelstwa Bonońskiego przed ustanowieniem Konstytucyi, byle mięszkał w Stanach Rzeczypospolitey, i miał lata Prawem przepisane. — *7mo.* Staie się Obywatelem Bonońskim każdy Cudzoziemiec, który prócz 21. lat wieku swego, mięszkał ciągle lat dziesięć w Kraiu, i posiada Dobra stałe w Kraiu Rzpltey. — *8vo.* Każdy Rektor czyli Dozorca Parafialny, lub inna z pierwszych Osób stanu Swieckiego każdey Parafii, utrzymywać będzie regestr Obywatelów mięszkaiących w swoiey Parafii. -- *9no.* Obywatele którzy chcą zatrudniać się obowiązkami Prawa, wpisywać się do nich powinni, żaden Obywatel nie zapisany, sprawować żadney powinności nie może. — *10mo.* Każdy Obywatel posiadaiący dochodu rocznego nie mniey od 200. liwrów, czyli w dobrach stałych, czyli na procencie, czyli w pensyi publiczney, powinien to zapisać w regestr Obywatelski. — *11mo.* Przekonany o fałszywym doniesieniu, zostaie oddalonym na dziesięć lat od Seymików, i od wszelkiego Urzędu przez Konstytucyą ustanowionego. — *12do.* Sprawowanie Urzędów Obywatelskich ustaie przez śmierć Cywilną, przez pełnienie obowiązków w Rządach obcych, przez pokrewieństwo do trzeciego stopnia z Panuiącemi, i przez skazanie na kary bolesne, lub hanjebne.— *13tio.* Sprawowanie Urzędów Obywatelskich iest zawieszone przez uznanie sądowe z przyczyny obłąkania, szaleństwa, lub niedołężności. — *14to.* Obywatel którzyby przez dziesięć lat ciągiem bawił za granicą swoiey Oyczyzny bez danego sobie od niey obowiązku, albo zezwolenia Rządu, uznany iest za Cudzoziemca, i niepowraca do Praw Obywatelstwa, tylko po zadosyć uczynieniu warunkom przepisanym w Artykule 7.— *15to.* Po dziesięciu latach od ustanowienia Rzpltey nikt nie zostanie zapisanym w regestr Obywatelski, ieżeli nie dowiedzie iż umie czytać i pisać.

( *Reszta w następuiącym Numerze.* )

*z Offenburga d. 23. Grudnia.*

Dziś rano o godzinie 6. przybyli do Arcy Xięcia *Karola* Duputowani Węgierscy. — Pod *Kehl* ciągle trwa kanonada, nieprzyiaciele robią częste wycieczki, ale zawsze bywaią odparci. — Ponieważ *Ren* od dni kilku mocno zebrał, więc spodziewamy się, że nowo wynaleziona Machina do zburzenia nieprzyiacielskiego mostu, wkrótce będzie mogła być użyta.

Od początku woyny teraźnieyszey nigdy tyle nie widzieliśmy kuryerów, ile ich teraz prawie codziennie przebiega; Wczora dwa razy przybiegł Adjutant G. *Moreau*, po czym tegoż dnia wysłany został od Arcy Xięcia Hrabia *Richecourt* do Wiednia.

## PUBLICANDUM.

Es sollen am zukünftigen Mittwoch als den 18ten dieses Vormittags um 11. Uhr auf dem hiesigen Cammer Collegien Hause Zwey Hundert Sechs und Neunzig Winspel Haafer, Zwey Tausend Drey Hundert Acht und Sechszig Centner Heu und Vier Hundert Vier und Sechszig Schok Stroh, behufs der Verpflegung deshier garnisonirenden Cavallerie, vom 20ten dieses *bis ultimo September coram Deputato* krieges und domainen Rath *Jacobi* öfentlich verdungen werden.

Leiferungs Lustige werden daher aufgefordert sich in gedachtem Termino einzufinden, ihr Geboth ad Protocollum zu geben und hat der Mündest fordernde bey nachzuweisender gehöriger Sicherheit den Zuschlag zu gewaertigen.

Signatum Warschau den 13ten Januar 1797.

*Königliche Südpreussische Krieges und Domainen Kammer.*

Ponieważ w przyszłą Srzodę, to iest 18go tego miesiąca przed południem o godzinie 11tey w tuteyszym Collegii Kameralnego Pałacu Dwieście Dziewięćdziesiąt i Sześć Miar (Winspel) Owsa, Dwa Tysiące Trzysta Sześćdziesiąt i Ośm Cetnarów Siana, i Czterysta Sześćdziesiąt, i Cztery Kop Słomy na opatrzenie Kawaleryi tu w Garnizonie będącey od dnia 20go tego miesiąca, aż do ostatniego Septembra *coram Deputato* Konsyliarzem Woyskowym i Ekonomicznym *Jacobi* publicznie mają być ugodzone.

Wzywa się więc ochotników Liwerunku, aby się na Terminie znaydowali, swoie Ceny do Protokułu podali, a naymniey żądaiący przy okazaniu należytey pewności, może się uzupełnienia ugody spodziewać.

Signatum w Warszawie dnia 13go Stycznia 1797.

*J. K. Mci Pruska Południowa Woyskowa i Ekonomiczna Kamera.*

## DONIESIENIE.

Da das dem Herrn Carl Plendus gehörige auf der Stelle zwischen dem Königl: Preus. Saltz-Magazin und dem Magazin der Fürsten Lubomirska gelegene grundstück mit der dazu gehörigen Gebäuden verkauft werden soll, und Käufer sich in Absicht der darauf bestenden schulden pracaviren will so wird ein jeder der dem Herrn Carl Plendus auf gedachtes Grundstück geld geliehen hat, dienstlich ersucht, sich binnen Dato und vier Wochen mit seinen Schuldforderungen bey dem Königl: Preus: Ober Saltz Inspector Herrmann zu melden. Nach Verlauf von vier Wochen wird keine Schuldforderung mer angenomen. Warschau d. 5. Jannuarii 1797.

Podaie się do wiadomości publiczney, iż grunt i dworek z wszystkiemi budynkami JP. Karola Plendusa na Stulcu między Zupą Solna Pruską i possessyą Xiążąt Lubomirskich, został przedanym: Należytość zaś za te possessye wypłaczną będzie dnia 5. Lutego roku teraźnieyszego. Ostrzega się zatym, iż ieżeli ma kto iakie pretensye zapisane i zabespieczone na tey possessyi, ażeby w ciągu iednego miesiąca, to iest od 5. Stycznia, do 5. Lutego zgłosił się do JP. Hermana w Pałacu Pruskim mieszkaiącego, z okazaniem swoich dowodow. Po upłynieniu zaś tego wyżey wyrażonego terminu, żadna pretensya przyiętą nie będzie. W Warszawie d. 5. Stycznia 1797. R.

# PUBLICANDUM.

In verfolg des Publicandi von 14. September d. 7. wird dem Publico hier durch bekant gemacht das von 1. Januar des künftigen Jahres an alle mit den Pohlnischen ſtempel versehenen karten, auch in dem neuerlich acquirirten zu Sündpreussen, und zwar zu der Warschauschen Kammer Departament geschlagenen Diſtrict, nicht weiter Cours haben, sondern wie ungeſtempelte karten betrachtet werden sollen.

Niemand darf daher bey deren in den erwähnten ſtempel Edict von 13. May 1766. feſtgesetzten ſtrafe von jener zeit an weder mit ungeſtempelten, noch mit den mit dem Pohlnischen ſtempel verschenen karten spielen, sie zum verkauf anbiethen, oder gar würklich absezzen.

Dagegen iſt dafür gesorget, das das Publicum überall, wo ſtempel Pappier zu haben ist mit dem Preussischen ſtempel versehene, wovon die nachſtehenden feinerewsorten A bis C. in der hiesigen Willingsche Fabrique gefertigt sind, jeder zeit bekommen kann.

Um alles unangenehme zu entfernen und den reichern in den ſtand zu setzen das vergnügen des Carten spiels durch den gebrauch verzüglich guter Carten zu erhöhen, die veniger begüterten aber von einem erlaubten vergnügen nicht abzuhalten, sind folgende mannigfaltige karten sorten zu den nebenſtehenten Preisen, welche auf jedes spiel geſtem-

Stosownie do Obwieszczenia pod dniem 14. Septembra roku bieżącego wyszłego, oznaymuie się powszechności, iż od dnia 1go Mca Stycznia roku przyszłego, wszelkie karty pod Polſkim ſtemplem i w Dyſtrykcie świeżo obiętym, a do Pruſs-Południowych, czyli do Kamery Warszawſkiey przyłączonym, żadnego odtąd kursu mieć nie maią i tylko za nieſtemplowane uważane być powinny.

Nikt zatym od tegoż czasu pod karą w ponowionym ſtemplowym Edykcie pod 13. Maja 1766. R. wyszłym naznaczoną, kartami tak nieſtemplowanemi, iako i polſkim ſtemplem ſtemplowanemi grać, oneż do przedaży podawać, lub aktualnie przedawać niepowinien.

Na mieysce tego iednak ſtarano się, iżby powszechność karty pod Pruſkim ſtemplem we wszelkich mieyscach, gdzie się papier ſtemplowany przedaie (z których naſtępne przednieysze gatunki od lit: *a*, aż do lit: *c*, w fabryce tuteyszey Wilenkowſkiey fabrykowane) każdego czasu doſtać może.

Chcąc oddalić wszelką przykrość, a maiętnieyszym podać łatwość podwyższenia zabawy kartowey przez używanie kart przednich, mniey maiętnym zaś zabawy pozwoloney nietamować poſtanowione są do sprzedania w tey Prowincyi naſtępne różnego gatunku karty, z wyrażeniem ceny, która na każdey grze ſtem-

pelten, und bey ſtrafe nicht von den Special Stempel Rendanten beym verkauf überschritten werden dürfen zum debit in hiesiger Provintz beſtimmt verden, als *A.* feine Französische und Polnische oder Deutsche kupfer karten spiel zwölf gute groschen.

*B.* Feine Französische, auch Polnische, oder Deutsche karten, holtzſtich a spiel zehn gute groschen.

*C.* Ordinaire Französische auch ordinaire Polnische, oder Deutsche karten, a spiel acht gute groschen.

Ferner sind zu haben, jedoch vor der hand noch so lange bis die hiesige Willinhsche Fabryck auch von diesen sorten vorräthe fertig hat von Berlin her verscheieben.

*D.* Ordinaire Polnische, oder Deutsche karten, a spiel vier gute groschen.

*E.* Schlechte Polnische, oder Deutsche karten, a spiel zwey gute gros:

*F.* Feine Tarok karten, holtzſtich a spiel ein Reichs Thaler.

*G.* Ordinaire ditto a spiel sechszehn gute groschen, und soll endlich, auch noch dafür gesorgt werden.

Das gantz feine kupfer Tarock karten, a spiel einen Reichs Thaler, acht gute groschen künftig zu bekommen sind.

Warschau d. 24. December 1796. Königl: Süd Preusische Kriegs und Domainen Kammer.

plowaną i przez Special-Stempel-Rendanta w przedaży, pod karą, niezaniedbaną być powinna, to ieſt:

*a.*) Przednich Francuzkich i Polſkich lub Niemieckich koperſztychowych kart, gra po 12. dobrych groszy.

*b.*) Przednich Francuzkich i Polſkich lub Niemieckich kart drzewoſztychowych, gra po 10. dobrych groszy.

*c.*) Ordynaryinych Francuzkich i ordynaryinych Polſkich lub Niemieckich kart, gra po 8. dobrych groſzy.

Nadto można doſtać kart z Berlina sprowadzonych, iednak tylko tym-czasowe, póki fabryka Wilinkowſka i tych gatunków nieprzysposobi, to ieſt:

*d.*) Ordynaryinych Polſkich lub Niemieckich kart, gra po 4. dobrych groszy.

*e.*) Podleyszych Polſkich lub Niemieckich kart, gra po 2. dobre grosze.

*f.*) Przednich Tarokowych drzewoſztychowych, gra po 1. talaru.

*g.*) Tychże ordynaryinych, gra po 16. dobrych groszy.

Na końcu dołoży się ſtarania, ażeby i kart całe przednich koperſztychowych Tarokowych grę po 1. talaru i 8. dobrych groszy doſtać można. — w Warszawie dnia 24. Xbra 1796. Roku.

J. K. Mci Pruſs-Południowych Kamera Woyſkowa i Ekonomiczna.

*v. Harlem. a. Goldbeck. v. Helwing.*